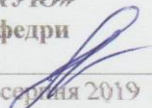

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний
педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
Стрільсвич Т.М.
«30» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Галузь знань **02** Культура і мистецтво

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність: **023** Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація

Освітня програма: **Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,**
реставрація

Факультет **Мистецький**

Форма навчання: **Денна**

2019– 2020 навчальний рік

Робоча програма **ІСТОРІЯ ОБРАЗОТОВРЧОГО МИСТЕЦТВА** для студентів за спеціальністю: **023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація**

Розробники: Кириченко О.І., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
Протокол від «30» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

(підпис)

Стрітьєвич Т.М.
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання*
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Галузь знань 02 Культура і мистецтво _____ (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Блоків/модулів – 2	Напрямок підготовки/ спеціальність: <u>023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Розділів – 7		4-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		7-й	8-й
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен
		Лекції	
		12 год.	10 год.
		Практичні, семінарські:	
		12 год.	12 год.
		Лабораторні:	
		год.	год.
		Самостійна робота:	
		30 год.	32 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	год.
		Консультації:	
		6 год.	6 год.
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 3	Освітньо-професійний рівень: Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 60%

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» полягає в ознайомленні студентів з ключовими питаннями розвитку образотворчого мистецтва, з термінологією та основними теоретичними поняттями в сфері мистецтвознавства, з хронологічними етапами, з історією стилів, напрямів, течій в історії мистецтва народів (країн) Сходу, Західної Європи, Росії та України, у визначенні місця українського мистецтва у великому обсязі світової художньої культури.

Завдання вивчення курсу полягає в тому, щоб об'єднати загальні теоретичні знання з можливістю їх використання на практиці, можливістю конкретного аналізу суспільних явищ та художніх цінностей; крім цього, завдання повинні виявити світоглядні позиції фахівця, його загальну культуру в цілому, здатність використовувати ці надбання у вирішенні актуальних проблем сучасності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент набуває **загальні компетентності**:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів образотворчого мистецтва.

- Розвиток критичного та наукового мислення студентів.

- Здатність володіти державною та іноземними мовами, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, вміння влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у професійній діяльності.

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

- Здатність здійснювати пошук, збереження, обробку та редагування професійної інформації з різних джерел з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень; вміти самостійно поглиблювати знання в рамках дисципліни шляхом пошуку й опрацювання нової інформації, прагнути до саморозвитку, постійного підвищення кваліфікації та майстерності.

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та генерувати нові ідеї (креативність).

- Навички міжособистісної взаємодії.

- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; презентувати результати власної художньо-творчої діяльності.

- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. Здатність розуміти сутність мистецьких явищ та використовувати візуальне мистецтво як засіб формування глядацької свідомості та естетичного середовища.

- Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові компетентності:

- Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності образотворчого мистецтва, зміст основних класичних і сучасних категорій та концепцій мистецтвознавчої науки, усвідомлювати їх художньо-естетичну природу.

- Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки; використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології сучасного образотворчого мистецтва; оцінювати нові відомості та інтерпретації у контексті формування цілісної картини розвитку сучасного мистецтва протягом його історії.

- Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва, створювати та реалізовувати власні художні концепції у творчій діяльності, аргументовані знання художніх стилів різних епох та володіння академічними і сучасними техніками, прийомами та методиками, спроможність до професійного спілкування щодо актуальних проблем мистецтвознавства.

- Здатність демонструвати достатньо високий рівень творчої майстерності, розуміти основні шляхи інтерпретації художнього-пластичного образу у мистецтвознавчій, творчій та дослідницькій діяльності; інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

- Здатність володіння сучасною культурою мистецтвознавчого дослідження, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.
- Здатність застосовувати базові знання провідних художньо-теоретичних систем та концепцій, історичних та мистецьких процесів розвитку українського образотворчого мистецтва в творчій та мистецтвознавчій діяльності.
- Здатність презентувати художні твори на вітчизняних і міжнародних виставках, результати мистецтвознавчого дослідження в українських і міжнародних контекстах.
- Здатність сприймати новітні концепції в галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва і реставрації творів мистецтва, поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями. Здатність відтворювати традиційні та синтезувати сучасні технології в творах образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва та реставрації.
- Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного світового, зокрема українського мистецтва.
- Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності; використовувати професійно профільовані знання в творчій діяльності, пов'язаній з проектуванням та створенням, здійснювати пошук, аналіз та інтерпретацію інформації, необхідної для виконання завдань професійної діяльності.
- Здатність працювати в колективі і команді, ефективно взаємодіяти з колегами, керівництвом, учнями

Після вивчення дисципліни **очікувані результати:**

Знання:

- Володіння методами мистецтвознавчого аналізу та атрибуції, ідентифікації, класифікації мистецьких об'єктів і пам'яток культури.
- Обґрунтовані знання про сучасні засади функціонування та організації культури та мистецтва, знання правових основ і законодавства України в галузі культури, мистецтва та охорони пам'яток.
- Знання матеріалів та технік образотворчого мистецтва; виражальних і виразних засобів, професійної термінології, етапів та методики виконання зображення.
- Знання й розуміння основних концепцій, теорії та загальної структури, класифікації видів, жанрів образотворчого мистецтва.
- Здатність характеризувати та визначати приналежність твору до тієї чи іншої історичної доби розвитку мистецтва, співвідносити різні культурно-історичні епохи.
- Здатність здійснювати пошук, аналіз та оброблення інформації з різних джерел.

Уміння:

- Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами, розуміти та вміти складати тексти державною та іноземною (- ними) мовами, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї (креативність), демонструвати розвинуту творчу уяву, працювати в команді та автономно, працювати в міжнародному контексті, діяти соціально відповідально та свідомо, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності), вивчати та використовувати історичний досвід світових мистецьких практик.
- Володіння основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування), розглядати проблему дослідження з використанням відповідних джерел і бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну та розповідну форму отриманим відомостям, вміти користуватися інформаційними та комунікаційними технологіями, здійснювати пошук та аналіз інформації з різних джерел.
- Уміння виокремлювати основні етапи розвитку світового мистецтва, виділяти та обґрунтовувати загальну специфіку культурно-історичних процесів, застосовувати знання з історії мистецтва у професійній діяльності, аналізувати актуальний стан і тенденції розвитку мистецтва, генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід

- Вміння орієнтуватися в сучасних програмних та апаратних засобах, використовувати знання і навички роботи з фаховим комп'ютерним забезпеченням.

Комунікативні компетентності:

- Здатність використовувати відповідну термінологію, обговорювати факти та інтерпретації зрозумілою і чіткою мовою, застосувати це в презентаціях, есе та дипломній роботі.

- Готовність популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

- Здатність використовувати власну творчу діяльність як засіб активного художньо-естетичного впливу на глядача, залучати глядача до творчого процесу та спілкування, обговорення проблем мистецького спрямування, дотримуватися у своїй діяльності сучасних принципів толерантності, діалогу і співробітництва.

- Здатний до творчого та професійно-ділового спілкування із застосуванням фахової термінології; здатний до міжособистісної взаємодії, уміє толерантно вести дискусії та аргументувати власні думки.

Автономія і відповідальність:

- Здатність відповідально ставитися до виконуваної роботи, самостійно приймати рішення, досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.

- Здатність аналізувати соціально та особистісне значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.

- Здатність створювати рівноправний і справедливий клімат у освітньому середовищі, демонструвати принциповість, вміння відстояти власну думку, протистояти небажаному впливу, але і мати толерантність, вміння пристосовуватися, ефективно діяти в соціальних умовах, що постійно змінюються

- Здатність орієнтуватися в різних життєвих ситуаціях, ефективно працювати в сучасному суспільстві з ринковою економікою, формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

БЛОК/МОДУЛЬ I

Розділ 1. Світове мистецтво XIX ст.

Тема 1. *Мистецтво романтизму в Європі та Росії*

Романтизм як світовий ідейно-художній рух, тип творчості і художній метод. Художньо-естетична програма романтизму. Романтичне розуміння природи як «космічного організму». Дуалізм як основний принцип художнього образу людини в творчості художників-романтиків. Типи романтичних конфліктів і героїв та їхнє відображення в портреті. Основні напрямки романтичних пошуків ідеалу. Прагнення до «глобального» синтезу. Романтичні прояви в творчості Ф.Гойї. Основні напрями романтичних пошуків у творчості французьких засновників руху Т.Жеріко та Е.Делакруа. Особливості розвитку ідей романтизму в мистецтві Німеччини (К.Д.Фридрих, «назарейці»), Австрії (Бідермаєр), Англії («братство прерафаелітів»). Розвиток архітектури періоду романтизму: стиль ампір, еkleктика (історизм), відображення світоглядних принципів романтизму.

Особливості розвитку художньої культури Росії на початку – в першій половині XIX ст. Специфіка руху романтизму в російському образотворчому мистецтві в період війни з Наполеоном і в період реакції монархічного режиму. Проявлення романтичних тенденцій у творчості російських художників О.Кіпренського, В.Тропініна: образ романтичного героя, трактовка образу творчої особистості. Співвідношення академізму та романтичного світобачення в творчості К.Брюллова і О.Іванова: нове розуміння історичної картини. Специфіка розвитку архітектури в Росії: особливості ампіру та еkleктики в столицях і в

провінції. Творчість архітекторів К.Россі, Монферрана, А.Воронихіна, В.Стасова, А.Штакеншнейдера, К.Тона.

Тема 2. *Реалізм в образотворчому мистецтві Європи*

Формування реалізму як творчого методу і художнього напрямку мистецтва другої половини XIX ст. Етапи розвитку реалістичного мистецтва в країнах Європи. Проблеми історичних модифікацій реалізму. Життя в його безперервному і закономірному розвитку як предмет реалістичного відображення. Орієнтування на дослідження соціальних законів, усвідомлення їх впливу на історію і долю людей. Типізація, узагальнення явищ соціальної дійсності, духовного наповнення соціального буття людини як головний принцип художнього образу. Відкриття пленерного живопису художниками Франції: «барбізонська школа» пейзажного живопису та її новаторський підхід до відтворення образу природи в живописі. Творчість Г.Курбе, Ф.Мілле, О.Дом'є, «барбізонців» і К.Коро (Франція).

Умови виникнення мистецтва імпресіонізму у Франції, основні естетичні та світоглядні концепції, вплив наукових відкриттів на новаторство у відображенні реальності, проблеми світла, кольору, простору, цілісності композиції в живописі Е.Мане, О.Ренуара, К.Моне, К.Піссарро, Е.Дега, А.Сислея. Тематичні новації в живописі імпресіоністів («вони писали хатини та капусту замість палаців та троянд»).

Тема 3. *Реалізм в образотворчому мистецтві Росії*

Умови виникнення критичного реалізму в Росії. Протистояння академічної та реалістичної художніх систем (творчість академістів Г.Семірадського, В.Котарбінського, П.Сведомського, К. Маковського). Виникнення «Товариства пересувних художніх виставок» у Росії. Проблеми, ідейні засади, образи в творчості представників ТПХВ. Розвиток пейзажного, історичного, побутового, портретного жанрів у російському мистецтві, їхня актуальність у соціальному житті країни, відображення гострих проблем суспільства, наративний характер живопису «передвижників», звернення до євангельської тематики як засобу підняття важливих моральних тем через «вічні» образи (творчість П.Федотова, В.Перова, М.Ге, В.Сурікова, І.Рєпіна, І. Крамського, О.Саврасова, І.Шишкіна, Ф.Васильєва, А.Куїнджі, І. Левітана, В. Полєнова).

Вплив живописних відкриттів французьких художників на мистецтво інших країн, в тому числі Росії. Імпресіоністичні тенденції в творчості російських митців (І. Рєпін, М. Ге, І.Левітан, В. Полєнов).

Розділ II. Розвиток образотворчого мистецтва в Україні XIX ст.

Тема 1. *Мистецтво романтизму та реалізму в Україні*

Специфіка романтизму та реалізму в українському мистецтві. Творчі пошуки українських митців В.Рокачевського, В.Штернберга. Творчі досягнення Т.Г.Шевченка як живописця та академіка гравюри, відображення в ньому громадських ідеалів, що визначили подальший розвиток українського образотворчого мистецтва. Національно-етнічна проблематика в живописі та графіці Т.Г.Шевченка. Новаторство творчих надбань Т.Шевченка в романтичному та реалістичному напрямах мистецтва. Значення творчості Т.Г.Шевченка для української культури, розвиток теми життя українського селянства в творах послідовників Т.Шевченка. Романтичні пошуки національного образу в українському портреті та пейзажі початку XIX ст. Вплив діяльності російського Товариства пересувних художніх виставок на український живопис і художнє життя в Україні. Розвиток системи жанрів в українському живописі в умовах реалістичного світосприйняття (історико-побутова картина, краєвиди, портрет), видатні представники, що сприяли розвитку та розквіту цих жанрів (М.Пимоненко, П.Левченко, М.Беркос, І.Труш, І.Похитонов, О.Світославський, В.Орловський, С.Васильківський, П.Мартинович, М.Крушевський, М.Івасюк). Розвиток виховання художніх кадрів у навчальних закладах України (Київська, Одеська, Львівська, Харківська рисувальні школи).

Розділ III. Світове мистецтво кінця XIX – початку XX ст.

Тема 1. *Європейське мистецтво кінця XIX – початку XX ст.*

Складність світобачення, філософських концепцій, релігійних пошуків та соціальних процесів епохи кінця XIX – початку XX століть. Постімпресіонізм як новаторське явище живопису другої половини – кінця XIX ст. у мистецтві Франції. Художні системи у творчості художників Ж.Сьора, В.Ван Гога, П.Гогена, П.Сезанна як зародження авангардних напрямків та течій мистецтва початку XX ст. Новітні тенденції в створенні афіші і плакату в творчості А.Тулуз-Лотрека. Появлення символізму в мистецтві, його програмні ідеї та реалізація цих ідей засобами різних видів мистецтва (творчість П.Боннара і представників групи «Набі», М. Дені, П. де Шавана, Г.Моро, А. Бекліна). Формування стилю модерн, його назви в різних країнах (сецесіон, ар нуво, ліберті, югедстіль, тіффані), його художні особливості та основні риси в архітектурі, декоративно-прикладному мистецтві, графіці, живописі Європи. Естетична програма модерну в створенні синтезу в просторі людського середовища (творчість О.Бердслея, Г.Клімта, А.Мухи). Досягнення декоративно-прикладного мистецтва стилю модерн. Архітектура європейського модерну новаторські відкриття в творчості В.Орта, Е.Гимара, Ейфеля, Ч.Макінтоша, О.Вагнера, Л.Саллівена, А. Гауді.

Тема 2. *Російське мистецтво кінця XIX – початку XX ст.*

Особливості розвитку російського мистецтва періоду кінця XIX – початку XX ст., своєрідність з'єднання реалізму, імпресіонізму, символізму та модерну в мистецтві епохи. Вплив філософії життя та поезії символізму на пошуки новітньої образотворчої мови. Проблема синтезу мистецтв. Стиль модерн і його проявлення в різних видах мистецтва. Творчі надбання видатних майстрів епохи: М.Врубель, В.Серов, К.Коровін. Художня графіка та театральні декорації представників «Світу мистецтва» (творчість О.Бенуа, Л.Бакста, Є.Лансере, М.Добужинського, І.Білібіна, К. Сомова, Л.Бакста, З.Серебрякової, Б.Кустодієва, М.Рериха). Нове розуміння книги як художнього об'єкту митцями творчого об'єднання «Світ мистецтва». В.Борисов-Мусатов та художники «Блакитної троянди» (П. Кузнецов, М. Сарьян). Специфіка архітектури модерну в Санкт-Петербурзі та в Москві (Ф.Шехтель, Ф.Лидваль, А.Щусев).

БЛОК/МОДУЛЬ II

Розділ I. Світове мистецтво першої третини XX ст.

Тема 1. *Європейське мистецтво авангардних напрямів*

Соціокультурні причини виникнення та філософсько-естетичні концепції новітньої художньої системи в мистецтві Європи першої третини XX ст. Основні течії європейського авангардного мистецтва та виразність їх образотворчої мови: фовізм (А.Матіс, Ван Донген, А.Марке), кубізм (Х.Грис, П.Пікасо), футуризм (Ф.Маринетті, П.Боччоні, Дж.Северіні, К.Карра, Балла), сюрреалізм (С.Далі, Р.Магритт, Дж.Кирико, Х.Міро, Г.Арп та інші), експресіонізм (Е.Мунк, А.Модільяні, О.Дикс, Е. Нольде, М.Пехштейн та інші), неопластицизм (П.Мондріан). Новація і взаємовідношення з образотворчою традицією. Маніфестаційний характер нових художніх об'єднань. Художнє значення відкриття нової образотворчої мови.

Тема 2. *Російське мистецтво авангардних напрямів*

Особливості розвитку та основні риси авангардного мистецтва в Росії. Школи, творчі об'єднання та напрями російського авангарду (кубофутуризм, неопримітивізм, лучизм, супрематизм, експресивна абстракція, аналітичне мистецтво, школа розширеного бачення, конструктивізм). Творчість видатних майстрів – К.Малевича, В.Кандинського, М.Ларіонова, Н.Гончарової, М.Шагала, В.Татліна, П.Філонова, М.Матюшина, П. Кончаловського, І.Машкова, О.Осмьоркіна. Значення російського авангардного мистецтва в світовій культурі.

Розділ II. Мистецтво України кінця XIX – першої третини XX ст.

Тема 1. *Мистецтво модерну та авангарду в Україні*

Особливості розвитку українського образотворчого мистецтва наприкінці XIX – на початку XX ст. Імпресіонізм у поєднанні з реалізмом, символізм та стиль модерн в різних видах мистецтва. Творчі надбання видатних майстрів епохи: М.Врубель та його діяльність у Києві; О.Мурашко, В.Кричевський; художня графіка «Світу мистецтва» і діяльність Г.Нарбута, П.Холодний, М.Жук. Архітектура модерну (В.Городецький, П.Альошин).

Особливості розвитку авангардного мистецтва в Україні. Діяльність О.Екстер, В.Єрмілова, О.Богомазова, братів Бурлюків, К. Малевича в українському художньому просторі, роль і значення одеського «Салону Іздебського» в розповсюдженні авангардного мистецтва. Творчість М.Бойчука та його школи («неовізантинізм»). О.Архипенко та його вплив на світове мистецтво. О.Осмьоркін, А. Ерделя як представники «сезаннізму» в українському культурному просторі, пошуки власного стилю.

Розділ III. Світове мистецтво другої третини – першої половини XX ст.

Тема 1. *Специфіка розвитку світового образотворчого мистецтва у першій половині XX столітті*

Розвиток радянського мистецтва перших післяреволюційних десятиліть. Причини розмежування мистецтва на протилежні системи в XX ст. Особливості мистецтва соціалістичного реалізму в радянські часи, ідеологічні спрямування та основні теми в мистецтві соцреалізму. Ускладнення шляхів творчості в епоху тоталітарних режимів у країнах Європи (Італії, Німеччині) та СРСР, репресійні дії влади щодо художників-«формалістів». Створення офіційного напрямку «соціалістичний реалізм» у СРСР, основні програмні засади та ідеологічна платформа мистецтва «соцреалізму». Створення Союзу художників як єдиної творчої організації в СРСР. Мистецтво та його роль у роки Першої Світової війни. Специфіка радянського мистецтва середини XX ст. Поняття «колективної травми» у європейському культурному просторі післявоєнних часів та його відображення в образотворчому мистецтві. Новітні напрями, що виникли в світовому мистецтві у середині XX ст. Причини розповсюдження абстрактного живопису в XX ст. Види і напрями абстракції. Скульптура XX ст., новітні матеріали, новітні технічні прийоми, роль навколишнього середовища в скульптурній образності.

Розділ IV. Розвиток образотворчого мистецтва в Україні XX ст.

Тема 1. *Мистецтво України першої третини – середини XX ст.*

Специфіка розвитку українського мистецтва перших післяреволюційних десятиліть. Діяльність представників авангарду в післяреволюційній Україні. Виникнення нових художніх об'єднань в українських містах, їх творчі програми. Художні об'єднання першого післяреволюційного десятиліття (Пролеткульт, Асоціація революційного мистецтва України, Асоціація художників Червоної України, Об'єднання сучасних митців України, Об'єднання мистецької молоді України, Товариство художників імені К.Костанді). Стиль ар деко та його специфічні проявлення в мистецтві Львова.

Створення офіційного напрямку соціалістичний реалізм, основні програмні засади та ідеологічна платформа мистецтва соцреалізму. Створення Союзу художників як єдиної творчої організації. Період тоталітаризму в Україні, знищення митців-«формалістів». Специфічні риси розвитку мистецтва в Західній Україні (виникнення Закарпатської школи живопису). Видові й жанрово-тематичні особливості образотворчого українського мистецтва періоду Другої Світової війни. Специфіка тематичного наповнення образотворчого мистецтва повоєнних років (шевченківська тематика, творчість О.Кульчицької, А.Петрицького, П.Волокідіна, О.Новаківського, представників Закарпатської школи живопису – Й.Бокшая, А.Ерделі, А.Коцкі, Ф.Манайло, Е.Контратовича). Основні завдання мистецтва воєнних і післявоєнних років в створенні позитивного образу держави.

Тема 2. Мистецтво України другої половини ХХ ст.

Особливості розвитку мистецтва другої половини ХХ ст. в умовах зростаючої ролі офіційної ідеології. Особливості трансформацій метода соцреалізму в усіх видах мистецтва. Складність шляхів розвитку мистецтва 1960 – 1980-х рр. Розвиток тематичної картини. Шевченківська тема в мистецтві. Монументальне мистецтво як засіб пропагування державної ідеологічної програми. Творчість М.Дерегуса, М.Божія, О.Шовкуненкі, Т.Яблонської, А.Манастирського, Р.Сельського, С. Шишка. Суворий стиль в творчості П.Осовського. Народна течія в мистецтві живопису – український художній примітив, його зв'язок з традиційним світобаченням, вплив на професійне мистецтво. Рух андеграунду в 1960 – 1970-х роках (творчість А. Горської, В.Зарецького, Г. Севрук, В. Кушніра, художників інших українських міст). Творчість українських художників, що проживали в еміграції (М. Глушенко, І. Марчук, В. Наумець).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	Усього	у тому числі						Усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	Консультації	СРС		л	п	лаб.	інд.	Консультації	СРС
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	12	13	14
Блок/модуль I														
Розділ 1. Світове мистецтво ХІХ ст.														
Тема 1. <i>Мистецтво романтизму в Європі та Росії</i>	9	2	2				5							
Тема 2. <i>Реалізм в образотворчому мистецтві Європи</i>	9	2	2				5							
Тема 3. <i>Реалізм в образотворчому мистецтві Росії</i>	9	2	2				5							
Консультації	2						2							
Разом за розділом 1	29	6	6				15							
Розділ II. Розвиток образотворчого мистецтва в Україні ХІХ ст.														
Тема 1. <i>Мистецтво романтизму та реалізму в Україні</i>	9	2	2				5							
Консультації	2						2							
Разом за розділом 2	11	2	2				5							
Розділ III. Світове мистецтво кінця ХІХ – початку ХХ ст.														
Тема 1. <i>Європейське мистецтво кінця ХІХ – початку ХХ</i>	9	2	2				5							

Разом за розділом 2	20	2	4			2	12							
Усього годин на півріччя	60	10	12			6	32							
Усього годин на рік	120	24	22			12	62							

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
2		
...		

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
2		
...		

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Мистецтво романтизму в Європі та Росії</i>	2
2	<i>Реалізм в образотворчому мистецтві Європи</i>	2
3	<i>Реалізм в образотворчому мистецтві Росії</i>	2
4	<i>Мистецтво романтизму та реалізму в Україні</i>	2
5	<i>Європейське мистецтво кінця XIX – початку XX ст.</i>	2
6	<i>Російське мистецтво кінця XIX – початку XX ст.</i>	2
7	<i>Європейське мистецтво авангардних напрямів</i>	2
8	<i>Російське мистецтво авангардних напрямів</i>	2
9	<i>Мистецтво модерну та авангарду в Україні</i>	2
10	<i>Специфіка розвитку світового образотворчого мистецтва у першій половині XX столітті</i>	2
11	<i>Мистецтво України першої третини – середини XX ст.</i>	1
12	<i>Мистецтво України другої половини XX ст.</i>	1
	РАЗОМ	22

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Мистецтво романтизму в Європі та Росії</i>	5
2	<i>Реалізм в образотворчому мистецтві Європи</i>	5
3	<i>Реалізм в образотворчому мистецтві Росії</i>	5
4	<i>Мистецтво романтизму та реалізму в Україні</i>	5

5	<i>Європейське мистецтво кінця XIX – початку XX ст.</i>	5
6	<i>Російське мистецтво кінця XIX – початку XX ст.</i>	5
7	<i>Європейське мистецтво авангардних напрямів</i>	5
8	<i>Російське мистецтво авангардних напрямів</i>	5
9	<i>Мистецтво модерну та авангарду в Україні</i>	5
10	<i>Специфіка розвитку світового образотворчого мистецтва у першій половині XX столітті</i>	5
11	<i>Мистецтво України першої третини – середини XX ст.</i>	6
12	<i>Мистецтво України другої половини XX ст.</i>	6
	РАЗОМ	62

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено

10. Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Історія образотворчого мистецтва»:

- навчальні заняття;
- самостійна робота студентів;
- робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет;
- контрольні заходи.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція з використанням хронологічних схем та ілюстрацій;
- практичне заняття;
- консультація;
- залік.

У процесі вивчення дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» застосовуються наступні методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу;
- дослідницький;
- аналітичний;

За основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;
- закріплення;
- перевірка;

За системним підходом:

- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль.

За джерелами знань:

- словесні – розповідь, пояснення, лекція;
- наочні – демонстрація, ілюстрація.

За рівнем самостійної розумової діяльності:

- проблемний;

- частково-пошуковий;
- дослідницький;
- метод проблемного викладання.

11. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

11.1. ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка аналітичних текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

11.2. ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

З дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» передбачена така форма семестрового контролю, як екзамен, який проводиться у кінці семестру.

Першим етапом семестрового контролю є визначення підсумкової семестрової модульної оцінки як суми підсумкових модульних оцінок, отриманих за результатами засвоєння всіх модулів.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного, модульного контролю та відповідає підсумковій семестровій модульній оцінці. Екзамен

виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру.

Усім студентам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з цієї дисципліни за КМСОНП (набрали не менше 60 % від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах за шкалою ECTS заноситься у Відомість обліку успішності (форма № Н-5.03), Індивідуальний навчальний план студента (форма № Н-2.02), Залікову книжку студента (форма № Н-2.03). Заповнена та оформлена відомість обліку успішності повертається у деканат у визначений термін особисто викладачем.

У випадку отримання менше 60 балів (FX в ECTS) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перекладання для ліквідації академзаборгованості.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												МКР	Екз.	Сума
Розділ 1			Розділ 2		Розділ 3									
T1	T2	T3	T4		T5	T6							40	100
8	8	8	8		8	8						12		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Поточне тестування та самостійна робота												МКР	Екз.	Сума
Розділ 1			Розділ 2		Розділ 3			Розділ 4						
T1	T2		T3		T4			T5	T6				40	100
8	8		8		8			8	8			12		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Розподіл балів, які отримують студенти за виконання окремих завдань

Тема	Пр.	Сам. роб.	Завдання	Бали	Сума
Блок/Модуль I					
Т 1	1	1	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, аналіз художніх пам'ятників. 2. Відповіді на питання і доповнення 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 1 - 4 1 - 2	3 – 8
Т 2	2	2	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, аналіз художніх пам'ятників 2. Відповіді на питання і доповнення 3. Словник термінів до теми заняття.	1 – 2 1 – 4 1 - 2	3 - 8
Т 3	3	3	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, аналіз художніх пам'ятників 2. Відповіді на питання і доповнення 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 1 - 4 1 - 2	3 - 8
Т 4	4	4	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, аналіз художніх пам'ятників 2. Відповіді на питання і доповнення 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 1 - 4 1 - 2	3 – 8
Т 5	5	5	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, аналіз художніх пам'ятників 2. Відповіді на питання і доповнення 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 1 - 4 1 - 2	3 - 8
Т 6	6	6	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, аналіз художніх пам'ятників 2. Відповіді на питання і доповнення 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 1 - 4 1 - 2	3 – 8
МКР			МКР	5 - 12	5 - 12
			Екзамен	12 - 40	12 - 40
			РАЗОМ	35 - 100	35 - 100
Блок/Модуль II					
Т 1	1	1	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, аналіз художніх пам'ятників 2. Відповіді на питання і доповнення	1 - 2 3 - 5	5 – 9

			3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2	
T 2	2	2	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, аналіз художніх пам'ятників 2. Відповіді на питання і доповнення 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 3 - 5 1 - 2	5 - 9
T 3	3	3	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, відповіді на питання і доповнення. 2. Аналіз художніх пам'ятників 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 3 - 5 1 - 2	5 - 9
T 4	4	4	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, відповіді на питання і доповнення. 2. Аналіз художніх пам'ятників 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 3 - 5 1 - 2	5 - 9
T 5	5	5	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, відповіді на питання і доповнення. 2. Аналіз художніх пам'ятників 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 3 - 5 1 - 2	5 - 9
T 6	6	6	1. Аналіз основних проблем мистецтва періоду, що розглядається в темі, відповіді на питання і доповнення. 2. Аналіз художніх пам'ятників 3. Словник термінів до теми заняття.	1 - 2 3 - 5 1 - 2	5 - 9
		МКР	МКР	1 - 6	1 - 6
Екз.			Екзамен	4 - 40	4 - 40
			РАЗОМ	40 - 100	40 - 100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з Історії образотворчого мистецтва в процесі виконання практичних завдань

1. Поточне оцінювання здійснюється протягом всього семестру в процесі виконання завдань на практичних заняттях, на консультаціях (при відпрацюванні пропущених занять або при бажанні підвищити попереднє оцінювання); окремо оцінюється виконання самостійних завдань (домашня робота).

7 - 8 б. - студент отримує в тому випадку, якщо він продемонстрував досконале знання та розуміння понятійного апарату з теми заняття, вільне оперування класифікаціями видів та жанрів образотворчого мистецтва, поняттям стилю та напрямку мистецтва, відповідь на поставлені до самостійного осмислення питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами творчого осмислення матеріалу, вміє аналізувати твори образотворчого мистецтва, послідовно і логічно виявити основні якості художнього твору, має гарний стиль викладання своїх думок щодо обраного ним твору для опису.

5 - 6 б. - виставляється за відповідь, яка майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер, понятійна основа базується на обраній класифікації, відповідь

структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу, недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями з теми, може застосувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки, аналіз твору проведено без проявлення яскравих творчих здібностей.

1 - 4 б. – виставляється за неповну, фрагментарну відповідь. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер, вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру, у відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Аналіз обраного для опису твору має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість, порушена послідовність розгляду твору. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У тексті і відповіді на питання наявні фактичні та мовленнєві помилки.

0 б. - якщо студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності та оперує лише загальними фразами, відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені поняття з теми, дає відповідь у формі висловлювання (судження), крім того відповідь має не самостійний характер і грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з Історії образотворчого мистецтва в процесі виконання самостійних завдань

До самостійного опрацювання кожної теми надається певна кількість годин. Оцінки за самостійну роботу виставляється за результатами виконання окремих завдань за шкалою від 1 до 8 б.

7 – 8 б. - студент отримує в тому випадку, якщо матеріал, що був підготовлений самостійно (зокрема написаний реферат за обраною темою, самостійно описані та проаналізовані художні твори, виконаний словник термінів, самостійно заповнена графа хронологічної таблиці), має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами творчого осмислення матеріалу, вміє аналізувати твори образотворчого мистецтва, послідовно і логічно виявити основні якості художнього твору, має гарний стиль викладання своїх думок щодо обраного ним твору для опису.

4 – 6 б. - виставляється за завдання, які виконані у повному обсязі, мають усвідомлений та достатньо розгорнутий характер, понятійна основа базується на обраній класифікації, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу, недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями з теми, може застосувати їх у новій навчальній ситуації. У певних завданнях трапляються окремі неточності, аналіз твору проведено без проявлення яскравих творчих здібностей.

1 – 3 б. – виставляється за виконання завдань у неповному обсязі. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер, вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру, відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Аналіз обраного для опису твору має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість, порушена послідовність розгляду твору. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У тексті реферату та аналізі і описі творів, а також у заповненій хронологічній таблиці наявні фактичні помилки.

0 б. - якщо студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності та оперує лише загальними фразами, відтворює лише окремі фрагменти, прзглядає лише розрізнені поняття з теми, аналізує твори неглибоко, аналіз не має самостійного характеру, у заповненій хронологічній таблиці є грубі фактичні помилки.

Підсумковий (семестровий) контроль. Екзамен виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Оцінка за відповіді на екзаменаційні білети виставляється за шкалою від 5 до 40 б.

35 - 40 б. – студент отримує в тому випадку, якщо він продемонстрував досконале знання та розуміння понятійного апарату, вільне оперування термінологією, відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу, демонструє творче застосування знань при переформатуваннях запитання, у відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.

26 – 34 б. – виставляється за відповідь, яка майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер, понятійна основа базується на обраній класифікації, відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу, недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями з теми, може застосувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

16 - 25 б. – виставляється за неповну, фрагментарну відповідь. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.

5 – 15 б. – виставляється, якщо студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності та оперує лише загальними фразами, відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені поняття з теми, дає відповідь у формі висловлювання (судження), крім того відповідь має грубі фактичні та мовленнєві помилки.

0 – 4 б. – виставляється за відповідь, яка демонструє невідповідність студенту до екзамену, бали надаються за окремі висловлення, вміння аналізувати або впізнати твори за репродукціями.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1. Силабус з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва».
2. Презентації лекцій (в електронному варіанті).
3. Кириченко О.І. Методичні рекомендації до самостійних робіт з дисципліни «Історія образотворчого мистецтва» (ПП.11) для студентів мистецького факультету за спеціальністю 6.020205 Образотворче мистецтво*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2018. 40 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Бабенко Л.В. Українське образотворче мистецтво: Посібн. для викладачів вищих навчальних закладів. Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В.Винниченка, 2001. 168 с.
2. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв. Пер. с англ. К.: Махаон-Україна, 2008. 512 с.
3. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття. Львів, 2001. 176 с.
4. Горбач Н. Життя та творчість Тараса Шевченка. Л.: Каменяр, 2005. 304 с.
5. Історія української архітектури / Ю.С.Асеев та ін. За ред. В.І.Тимофієнка. К.: Техніка, 2003. 472 с.
6. Кривавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво. Навч. посібн.: У 3 ч. Львів, 2005: Ч.3. 268 с. С.101-240
7. Лагутенко А. Українська графіка першої третини ХХ ст. К.: Грані-Т, 2006. 240 с.
8. Лиліо-Откович З. Український пейзажний живопис ХІХ – початку ХХ ст. К., 2007
9. Мальоване дерево. Наївний живопис українського села / Л.Орел. Альбом. К., 2003
10. Марфа Тимченко. Альбом-каталог /Автор-упорядник Є. Шевченко. Вступ. стат. Є. Шевченко, В.Щербак. К.: Народні джерела, 2007
11. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві. К., 2001
12. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003
13. Петрова О. Мистецтвознавчі рефлексії. Історія, теорія та критика образотворчого мистецтва 70-х років ХХ століття – поч.. ХХІ століття. Збірка статей. К., 2004. 400 с.
14. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ – початку ХХ ст. К.: Наукова думка, 2000. 236 с.

Допоміжна

1. Анатоль Петрицький: Портрети сучасників. Альбом / Авт.-упор. В.В. Рубан. К.: Мистецтво, 1991. 128 с.
2. Белецкий П. Украинская портретная живопись XVII – XVIII вв. Л.: Искусство, 1981. 256 с.
3. Георгий Нарбут. Альбом. Авт.-сост. П.О. Белецкий. К.: Мистецтво, 1983. 119 с.
4. Жаборюк А.А. Український живопис останньої третини ХІХ – поч. ХХ ст. К.: Либідь – Одеса, 1990. 312 с.
5. Мистецтво України: Біографічний довідник / Упоряд. А.В. Кудрицький, М.Г.Лабінський. К.: Укр. енцикл., 1997. 700 с.
6. Мистецтво України: Енциклопедія. В 5 тт. К., 1995
7. Митці України: Енциклопедичний довідник / Упоряд.: М.Г.Лабінський, В.С.Мурза; За ред. А.В.Кудрицького. К.: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 1992. 848 с.

8. Пунгіна О.А. Розвиток художньої освіти Півдня України (друга половина XIX – початок XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / О. А. Пунгіна; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В.Винниченка. Кіровоград, 2013. 20 с.
9. Рубан В.В. Забытые имена. Рассказы об украинских художниках XIX – начала XX века. К.: Наукова думка, 1990. 286 с.
10. Рубан В.В. Український портретний живопис першої половини XIX століття. К.: Наукова думка, 1984. 372 с.
11. Словник художників України / Ред. кол. М.П.Бажан. В.А.Афанасьєв, П.О.Білецький та ін. К.: Головна редакція УРЕ, 1973. 272 с.
12. Степовик Д. Українське мистецтво першої половини XIX ст. К.: Мистецтво, 1983. 190 с.
13. Український авангард 1910-1930 років: Альбом / Авт.-упоряд. Д. О. Горбачов. К.: Мистецтво, 1996. 400 с.
14. Ясієвич В.Є. Василь Кричевський – співець українського народного стилю // Українське мистецтвознавство. К.: Наукова думка, 1993. Вип. I. С. 117 – 126

Наукові статті канд. мистецтвознавства О.І. Кириченко

1. Соціокультурні смисли українського народного малярства в сучасному культурному просторі // V культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва «Культурологічний дискурс сучасного світу: від національної ідеї до глобалізаційної цивілізації»: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: 1-2 червня 2007 р. К.: Міленіум, 2007. С.229-234
2. Методологические аспекты изучения художественного образа провинциального города рубежа XIX – XX веков (на примере Елисаветграда) // Культурологічна думка. Щорічник наук. праць. К.: Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2011. № 4. 260 с. С. 76-81
3. Архитектурное пространство Елисаветграда в контексте культурной соматологии эпохи модерна // «Дух – душа – тіло» як проблема філософії та культури російського Срібного віку. Мат-ли Міжнар. наукової конфер. 5 – 7 травня 2011 р., м. Дрогобич. Вип.17. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2011. 424 с. С. 394-399
4. Картина «Юродивий» П.О.Сведомского из собрания Кировоградского областного художественного музея (Украина) в контексте духовных и художественных исканий эпохи // Суриковские чтения. Научно-практическая конференция – 2011. Красноярск: КХМ им. В.И.Сурикова, 2012. С. 101-110
5. Формування культурного простору Єлисаветграда як «міста – військового поселення» в контексті державних інтересів (середина XVIII – друга половина XIX століття) // Проблеми гуманітарних наук: Наукові записки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / Ред. кол. Т.Біленко та ін. Дрогобич: Ред-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2012. Вип. 30. Історія. 208 с. С. 30-44
6. Специфіка стилю ампір в провінційному тексті культури (на прикладі Єлисаветграда – центру військових поселень) // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць / Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти», 25-27 квітня 2013 року. Вип. 14 (19). Частина 2. К.: НПУ, 2013. 243 с. С. 211-216
7. Архітектурна спадщина Кіровограда в контексті культурних смислів // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. № 11 (260). Серія: Філософські науки. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2013. 197 с. С. 25-31
8. Розвиток естетичного сприйняття пластичної виразності живопису в процесі вивчення історії образотворчого мистецтва XX століття (на прикладі творчості О.Осмьоркіна і П.Оссовського) // Наукові записки. Ред. кол.: В.Ф.Черкасов, В.В.Радул, Н.С. Савченко та ін.

15. Інформаційні ресурси

1. Британська галерея Тейт. Лондон (колекція) // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://gallerix.ru/album/Tate>
2. Ватиканські музеї // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.christusrex.org/www1/vaticano/0-Musei.html>
3. Державна Третяковська галерея. Москва// [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://muzei-mira.com/muzei_rossii/14-gosudarstvennaya-tretyakovskaya-galereya.html
4. Державний музей образотворчих мистецтв ім. О.С. Пушкіна. Москва // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.arts-museum.ru/events/>
5. Державний Російський музей. Санкт-Петербург // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://muzei-mira.com/muzei_rossii/13-russkiy-muzej-v-sankt-peterburge.html
6. Київський національний музей російського мистецтва // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmrm.com.ua/>
7. Лувр. Париж // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://louvre.historic.ru/>
8. Матюшин М. Справочник по цвету. Закономерность изменяемости цветовых сочетаний. М.: Д.Аронов, 2007. 72 с. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://medny.ru/wp-content/uploads/2012/06/Матюшин-М-В-Справочник-по-цвету-М-2007.pdf>
9. Музей Д'Орсе. Париж // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.vparis.net/kvartal-sen-zhermen/muzej-orse-v-parizhe-mus-e-d-orsay.html>
10. Музей Метрополітен, Нью-Йорк // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://gallerix.ru/album/Met>
11. Музеї Росії і музеї світу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.museum.ru>
12. Національна галерея мистецтв. Вашингтон (колекція) // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://gallerix.ru/album/NGA>
http://www.ereading.me/bookreader.php/1023271/Petrakova__Iskusstvo_Drevnego_Vostoka.html